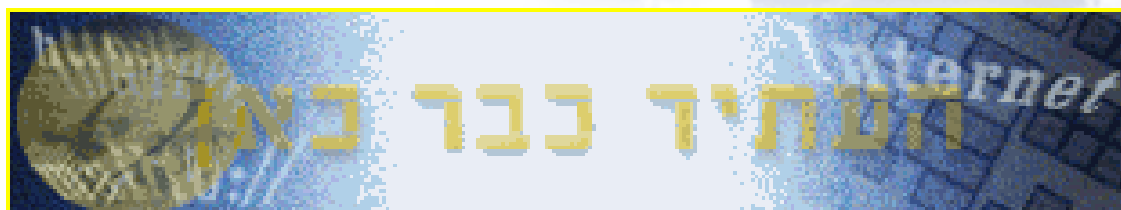

ארבע אסטרטגיות לחקר העתיד

1995...2000...2005...2015...2020...2025...2035...2045...2050...2055...2060...2065

ד"ר דוד פסיג עתידן, אוניברסיטת בר אילן

ראש המגמה לטכנולוגיות תקשורת

www.passig.com

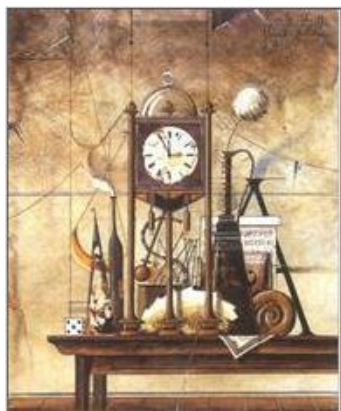
כנגד תחושות בטן

1995...2000...2005...2015...2020...2025...2035...2045...2050...2055...2060...2065

חקר העתיד (Futures Studies) החל להתפתח בימי מלחמת העולם השנייה.

לאורך השנים, התפתחו מתודולוגיות בעזרתן עתידנים חקרו מגמות של עתידים בתחומים ובטווחים שונים.

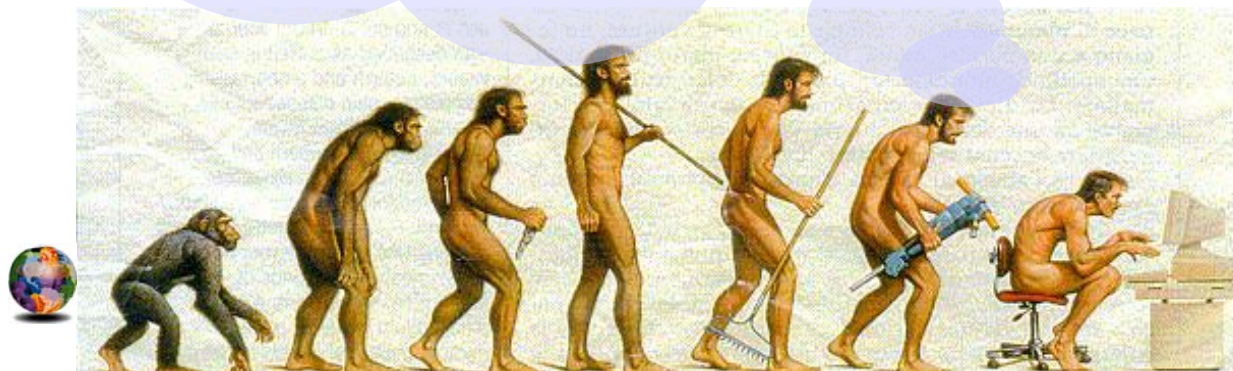
זאת בניגוד להוגים ולמנהיגים אשר חזו ופיתחו הערכות שונות של העתיד ללא כלי מחקר בדוקים.

מוטת-זמן-עתיד

1995...2000...2005...2015...2020...2025...2035...2045...2050..2055..2060...2065

תודעה רפלקטיבית הקולטת
את משך הזמן והמאורעות בו
לטווחים הולכים וגדלים, והממחישה
לעצמה את המשמעויות ארוכות
הטווח של ההתרחשות.

הגדרת מוטת-זמן-עתיד

1995...2000...2005...2015...2020...2025...2035...2045...2050..2055..2060...2065

היכולת לשנות את
ההתנהגות בהווה
לאור ההמשגה של
העתיד.

תחומי חקר העתיד - Futures Studies

1995...2000...2005...2015...2020...2025...2035...2045...2050..2055..2060...2065

כלכלות ותעשיות עתידיות

טכנולוגיות עתידיות

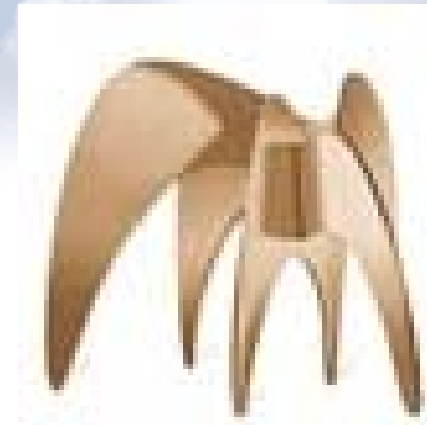
חברות וממשלים עתידיים

מדעים עתידיים

עתיד חקר העתיד

טווחי זמן עתיד

1995...2000...2005...2015...2020...2025...2035...2045...2050..2055..2060...2065

Dedicated to the increase
and diffusion of knowledge
concerning the future
of humanity

טווח מיידית: 0-2

טווח קצר: 2-5

טווח בינוני: 5-30

טווח ארוך: 30-50

טווח ארוך מאוד: 50-100

ארבעה זרמים בחיזוי

1995...2000...2005...2015...2020...2025...2035...2045...2050..2055..2060...2065

חיזוי מגמות

חקר תסריטים אפשריים

עיצוב דימויים עתידיים

חקר תסריטים בלתי אפשריים או טרופים

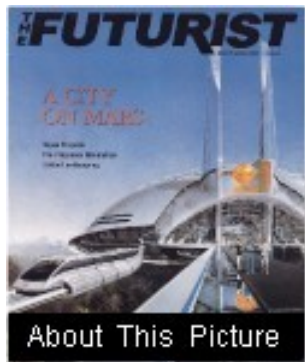

רציונל הזרם הקלאסי (סביר)

1995...2000...2005...2015...2020...2025...2035...2045...2050...2055...2060...2065

בהנחה שיש **אבולוציה**, ביקשו העתידנים, מאז מלחמת העולם השנייה, למצוא את **דפוסי ההגיון** שיש באבולוציה.

את דפוסי ההגיון שגילו הם תרגמו **למודלים**. המהימנות של המודלים הקיימים היום עומדת על כ- 70%. בעזרת המודלים אנו מנסים לעזור לארגונים להתאים את עצמם למגמות המתפתחות.

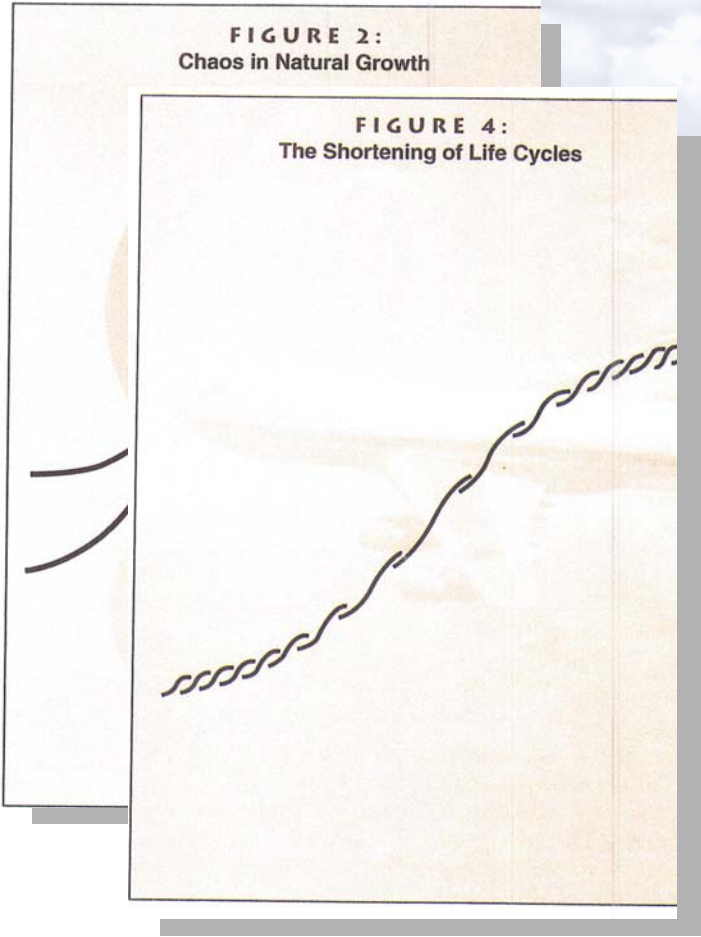
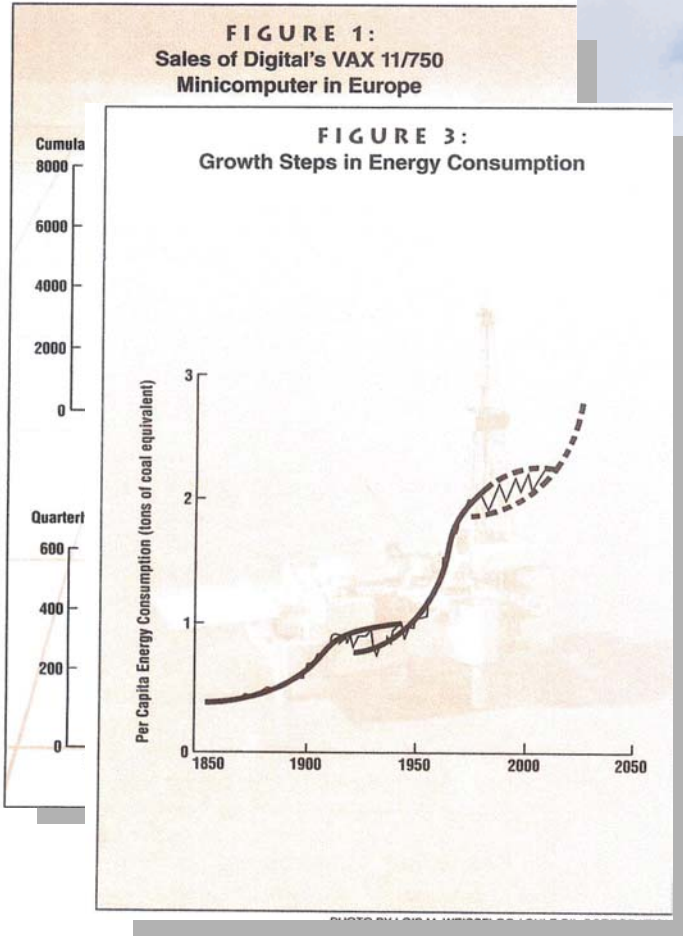

Life Cycles

Forecasting the Rise and Fall of almost Anything

1995...2000...2005...2015...2020...2025...2035...2045...2050..2055..2060...2065

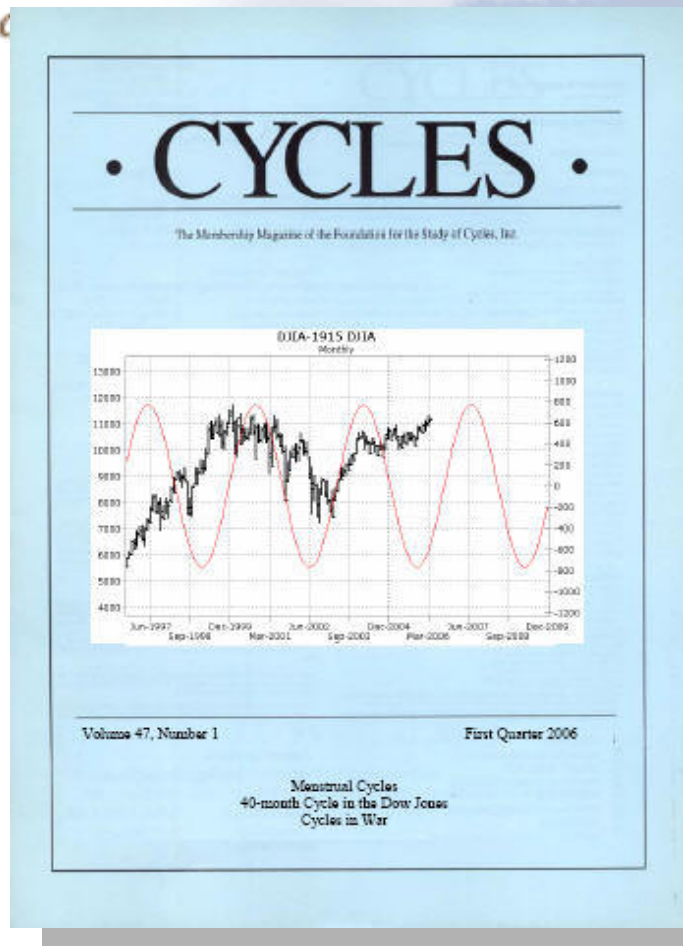

Cycles Magazine

Foundation for the study of Cycles

1995...2000...2005...20

..2050..2055..2060...2065

<http://cyclesmagazine.org>

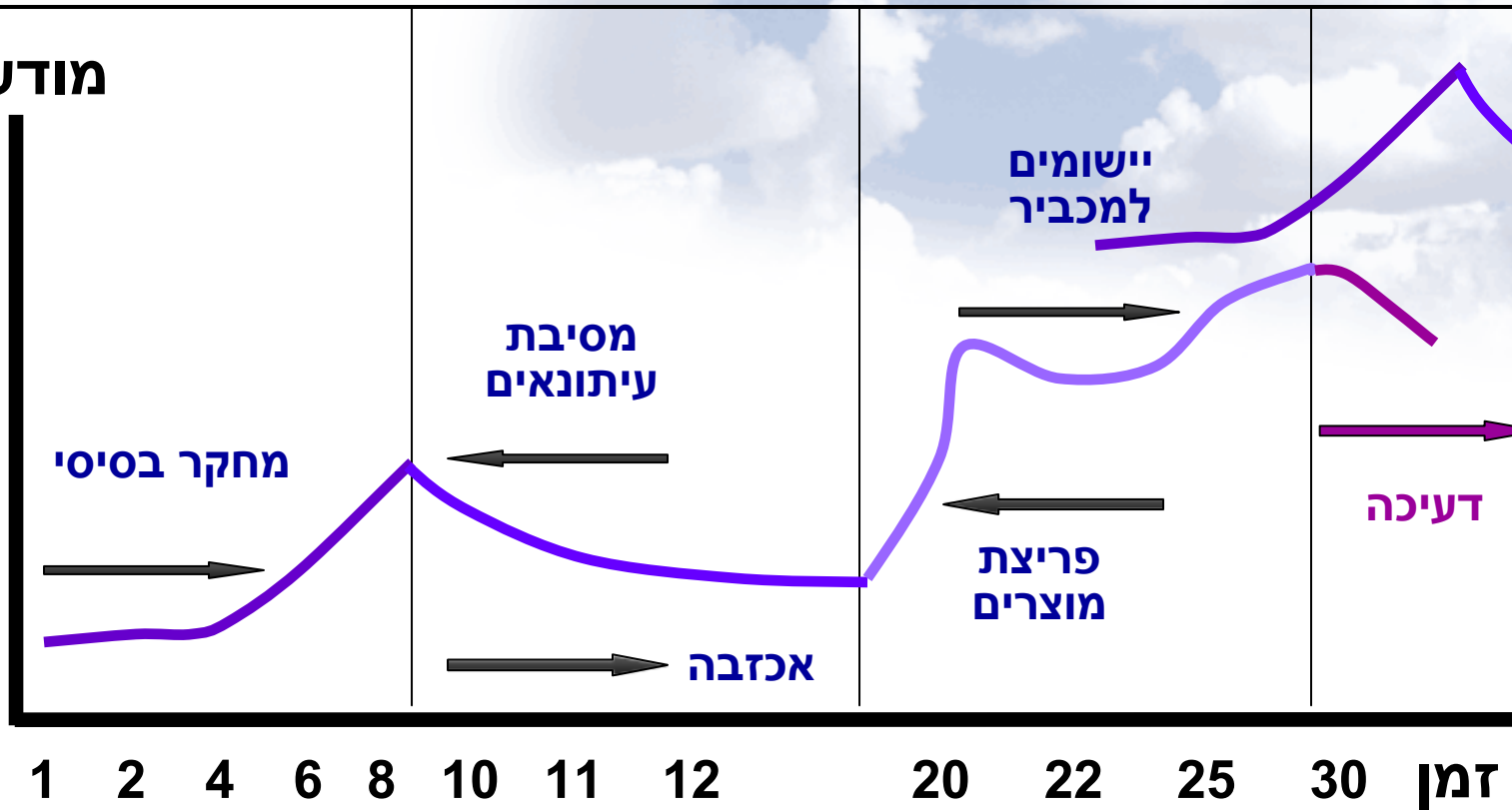

מודל S - שלבי ההתפתחות של טכנולוגיה

1995...2000...2005...2015...2020...2025...2035...2045...2050...2055...2060...2065

מחקר ראשוני   אי שביעות רצון   פריצת דרך   ירידה

מודעות

Delphi Forecasting Procedure

1995...2000...2005...2015...2020...2025...2035...2045...2050..2055..2060...2065

נוהל לניסוח תחזיות על ידי קבוצות מומחים

הערכת עיתוי של אירועים עתידיים

הפקת קונצנזוס מירבי בין המומחים

חמישה סבבי שאלונים עם משוב מבוקר

ללא עימות ישיר בין חברי הקבוצה

פרויקט דלפי הראשון

1995...2000...2005...2015...2020...2025...2035...2045...2050...2055...2060...2065

בראשית שנות החמישים חברת R.A.N.D
ניהלה ניסוי שכונה "פרויקט דלפי".

הניסוי ניסה לבחור (מנקודת מבטו של מתכנן
אסטרטגי סובייטי) מטרה תעשייתית
בארה"ב ולהעריך את מספר הפצצות
הנדרשות כדי לצמצם את תפוקת
התחמושת בשיעור נתון.

הנוהל כיוון להפקת קונצנזוס אמין בין
המומחים, באמצעות סדרה של שאלונים.

הניסוי מומן בידי חיל האוויר האמריקני
שמסיבות ביטחוניות, נמנע מלפרסם את
המחקר במשך לפחות עשר שנים נוספות.

דלפי לאחרונה בישראל

1995...2000...2005...2015...2020...2025...2035...2045...2050...2055...2060...2065

בשנת **2001**, בהזמנת משרד המדע והטכנולוגיה נערך בישראל מחקר דלפי שהקיף 12 תחומים שזוהו כמשמעותיים למדינת ישראל בטווח הארוך:

מידע, תקשורת, משאבים ואנרגיה, רפואה ובריאות, מדעי החיים, חקלאות, חומרים, אלקטרוניקה, ייצור, איכות הסביבה, בינוי ועיור, תחבורה.

במחקר השתתפו **350** מומחים מרחבי ישראל והוא בוצע ע"י המרכז לחיזוי בין-תחומי שליד אוני' ת"א ומוסד נאמן באוני' חיפה.

Delphi Variations

1995...2000...2005...2015...2020...2025...2035...2045...2050..2055..2060...2065

Policy Delphi (PD)

Decision Delphi (DD)

Qualitative Controlled Feedback (QCF)

On Site Conferencing & Researching (OSCAR)

Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR)

Sequence of Opportunities & Negatives (SOON)

חקר תסריטים (אפשרי)

1995...2000...2005...2015...2020...2025...2035...2045...2050..2055..2060...2065

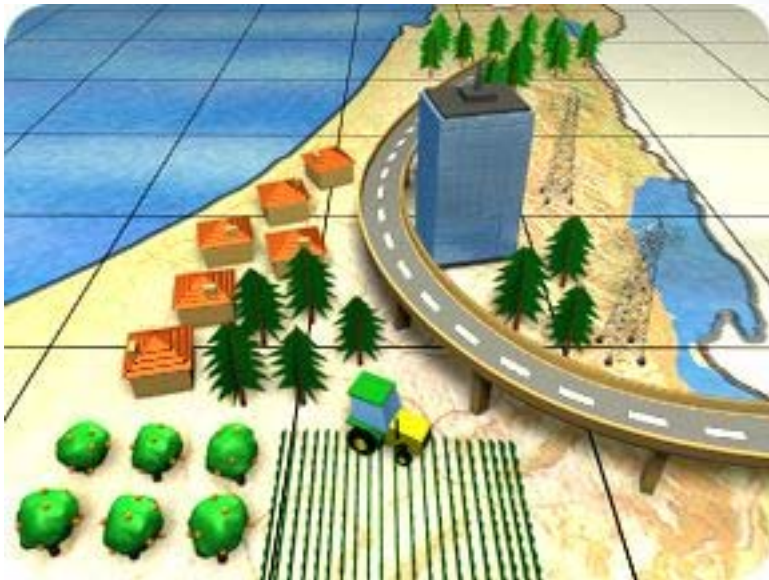
זרם זה, אשר החל להתפתח בסוף שנות ה-60, טען כי ככל שהתמורות נעשות יותר מואצות מהימנות המודלים שיש ברשותנו תלך ותקטן. לכן, הם ביקשו לאתר 2-3 תסריטים היותר אפשריים, לנסחם היטב ולהכין עם הארגונים פרוצדורות תגובה שקולות מראש למגוון התסריטים.

דוגמאות לתסריטים

1995...2000...2005...2015...2020...2025...2035...2045...2050..2055..2060...2065

◆ חברת הדלקים – Shell

◆ ממשלת הולנד

◆ טכנופוליס – יפן

◆ ישראל 2020

עיצוב דימויים עתידיים (רצוי)

1995...2000...2005...2015...2020...2025...2035...2045...2050...2055...2060...2065

אנו מורגלים לחשוב שנסיבות ההווה
טמונות בעבר.

אולם, לאמיתו של דבר, נסיבות ההווה
טמונות דווקא בעתיד.

משמע, דימויי העתיד הטמונים בראשינו,
יכולים להשפיע על מעשינו בהווה.

במובן זה, העתיד, הופך להיות מקור
החירות והעוצמה שלנו.

Future Imagery

1995...2000...2005...2015...2020...2025...2035...2045...2050...2055...2060...2065

המושג "דימויי העתיד" נחשב לציר מרכזי
בספרות חקר העתיד.

באמצעות יצירתם של דימויים עתידיים אנו
בעצם מנסחים מחדש את **גבולות הבלתי**
ידוע, ובכך מעלים את הארגון לרמות
שונות של **המשגה וייעודיות**. אנו עוברים
מהמוחשי אל המופשט ובכך **משחררים**
את עצמנו ממגבלות הזמן והמרחב.

Polak טוען, שדימויים של העתיד מספקים
את **הכוח המניע** ליצירת פתרונות טובים
לעתידיים מורכבים.

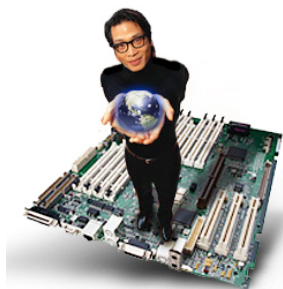
מקור החירות והעוצמה

1995...2000...2005...2015...2020...2025...2035...2045...2050...2055...2060...2065

◆ לעולם לא נוכל להיות בטוחים במה שהעתיד טומן בחובו.

◆ אולם, אנו יכולים להיות בטוחים בכוונותינו וברצונותינו לגבי העתיד.

◆ אנו יכולים להיות בטוחים ביכולתנו לפעול למען מימוש שאיפותינו. במובן זה, העתיד הופך להיות מקור החירות והעוצמה שלנו.

peace on earth

תיאור נוהל ה-Imen-Delphi

1995...2000...2005...2015...2020...2025...2035...2045...2050...2055...2060...2065

תיאור כללי:

נוהל המאפשר לקבוצת בעלי עניין בעתיד משותף לייצר רעיונות חדשים בקשר לעתידם.

האימן-דלפי (א"ד) הוא שיטה המאפשרת לקבוצה:

ללמוד באופן יעיל את תחזיותיהם של

מומחים,

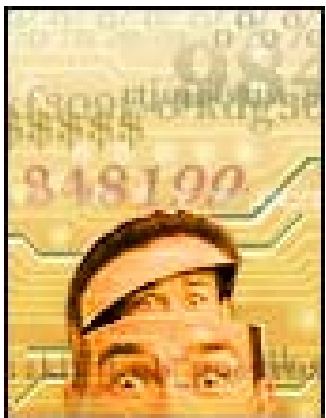
להתמודד עם כמה בעיות מורכבות על

עתידם,

לחולל דימויים עתידיים חדשים,

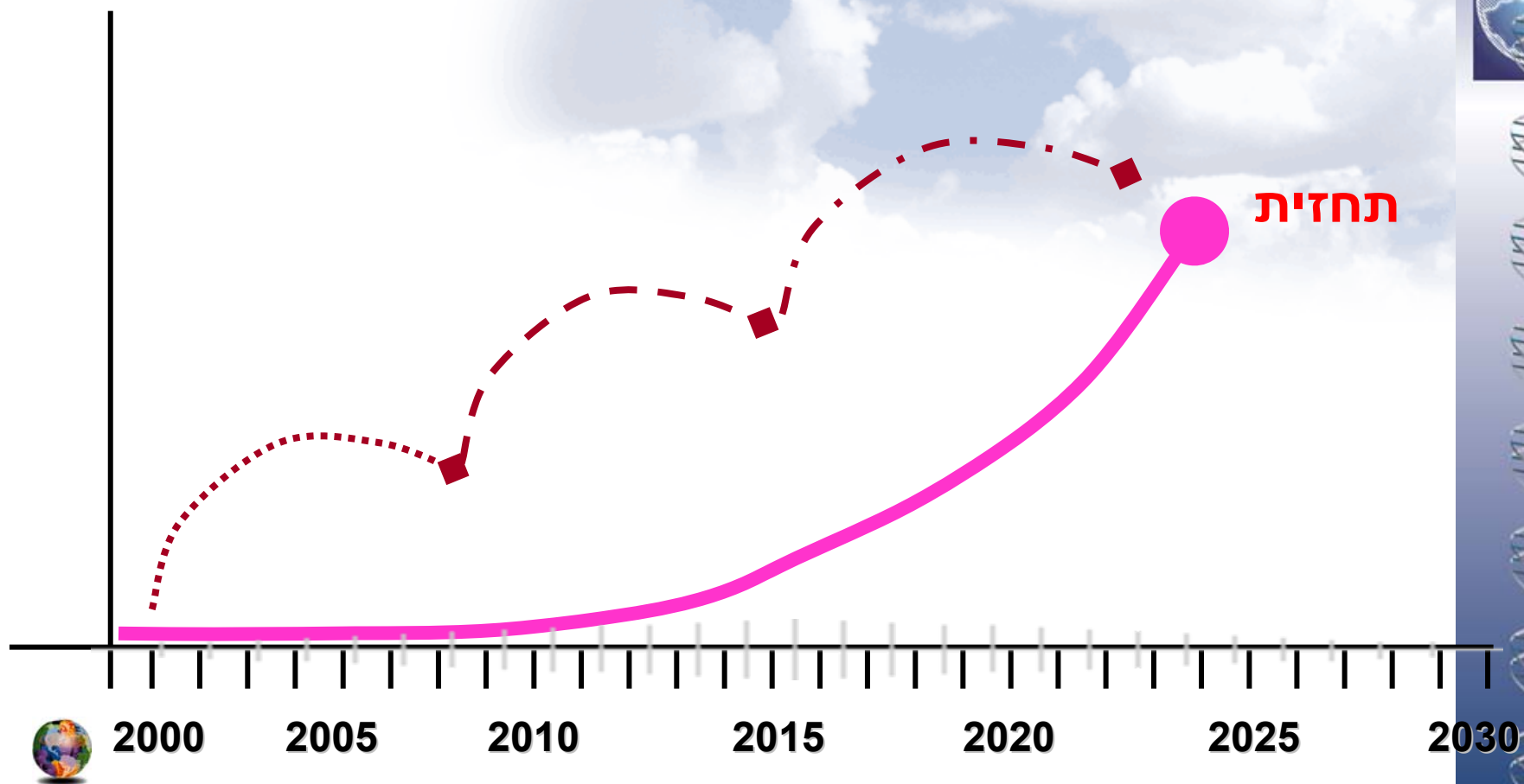
למצוא בסיס ערכים ואינטרסים משותף

ולקבוע משימת עבודה משותפת לעתיד.

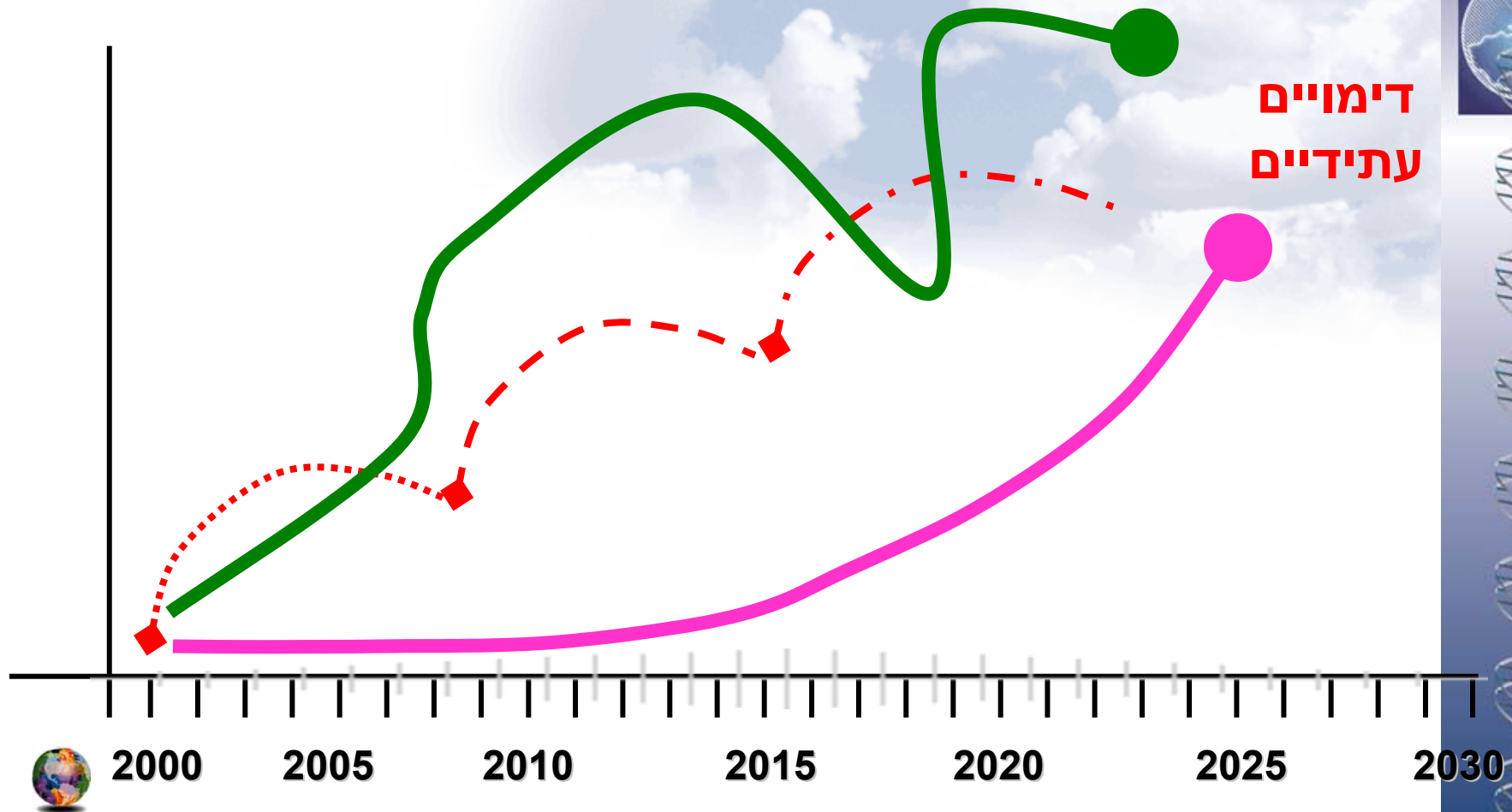
Forecasting – לחזות את העתיד

1995...2000...2005...2015...2020...2025...2035...2045...2050...2055...2060...2065

לחולל את העתיד – Inventing

1995...2000...2005...2015...2020...2025...2035...2045...2050...2055...2060...2065

מטרת נוהל ה-Imen-Delphi

1995...2000...2005...2015...2020...2025...2035...2045...2050...2055...2060...2065

מטרת הנוהל:

ניתן לתאר את הנוהל בצורה הטובה ביותר
כנוהל לקידום האחריות, המודעות,
העצמית והמושגים העתידיים של חברי
הקבוצה.

הנוהל מבוסס על שיטת המערכות
(Systems Theory).

אין הנוהל מכוון את המשתתפים להפיק
תחזיות כלשהן, אלא רק להנחות את
הקבוצה לעבר קונצנזוס וצמיחה.

Imen-Delphi

אימן-דלפי

1995...2000...2005...2015...2020...2025...2035...2045...2050..2055..2060...2065

- ◆ החברה למתנס"ים
- ◆ בנק הפועלים
- ◆ Virtual Reality
- ◆ מו"פ עתידי
- ◆ מרה"מ
- ◆ נציבות הדורות הבאים

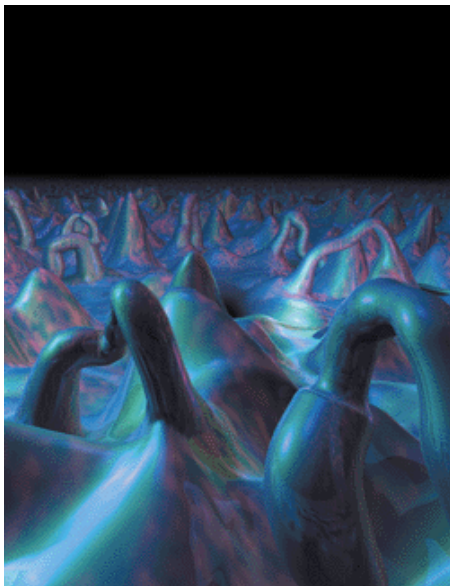

קלפים טרופים - Wild Cards 4

1995...2000...2005...2015...2020...2025...2035...2045...2050...2055...2060...2065

זרם חדש זה יוצא מנקודת הנחה, שבמערכות
כאוטיות, הבלתי סביר הוא היותר סביר.

העתידנים הללו חוקרים את
התסריטים הבלתי הגיוניים
בעליל. הם עוזרים לארגונים
בהכנת פרוצדורות תגובה
למצבים קיצוניים.

קלפים פראיים (בלתי סביר)

1995...2000...2005...2015...2020...2025...2035...2045...2050..2055..2060...2065

◆ התפרצות גל אלטרואיזם

◆ מפץ מטר מטאורים

◆ הקרים סוחטים את ה- Federal Reserve

◆ התמוטטות הדולר

◆ ישראל מובסת במלחמה

◆ חוק זכויות יוצרים מתמוטט

◆ ציר כדור הארץ זז

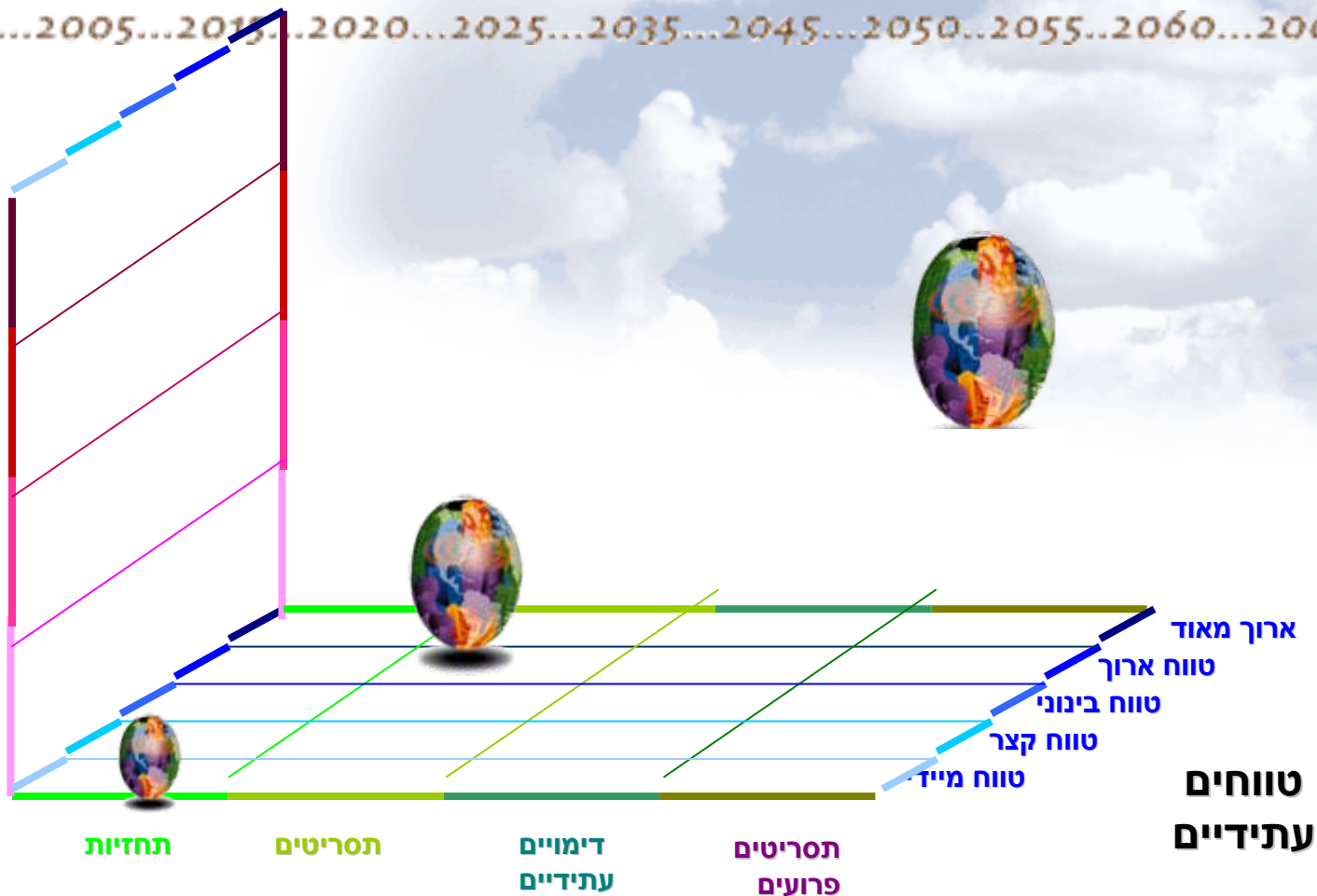

מודל לפיתוח מוטת זמן עתיד

1995...2000...2005...2010...2020...2025...2035...2045...2050...2055...2060...2065

רמות תודעת העתיד

פועילויות האטת / זירוז
 משך אירועים
 קישור אירועים
 רצף בין אירועים

תחזיות   תסריטים   דימויים עתידיים   תסריטים פרושים

אסטרטגיות עתידיות

טווחים עתידיים
 ארוך מאוד
 טווח ארוך
 טווח בינוני
 טווח קצר
 טווח מיידי

דף קשר

1995...2000...2005...2015...2020...2025...2035...2045...2050...2055...2060...2065

ד"ר דוד פסיג עתידן, אוניברסיטת בר אילן

ראש המגמה לטכנולוגיות תקשורת בחינוך

www.passig.com

passig@mail.biu.ac.il

